

αὶ ἰδέαι τῶν ἔθνικῶν ἀλλὰ καὶ τῶν χριστιανῶν συγγραφέων χρησιμοποιοῦνται κατὰ τρόπον προσωπικόν, πάντοτε ὁμῶς σύμφωνα πρὸς τὴν χριστιανικὴν παράδοσιν. Εἰς τὸ 4ον μέρος τοῦ βιβλίου ὁ σ. ἐξετάζει τὴν εἰς τὰ κεφάλαια προσπάθειαν τοῦ Νεμεσίου πρὸς ὀριοθέτησιν τῆς ἐννοίας τοῦ θεοῦ (μὲ παραβολὴν ἰδεῶν Νεμεσίου καὶ ἀναλόγων τῶν ἄλλων συγγραφέων, θύραθέν τε καὶ χριστιανῶν), πρὸς καθορισμὸν τοῦ προβλήματος τοῦ κόσμου (μὲ ἀναφορὰν εἰς τὰς ἀντιλήψεις τῶν Στωϊκῶν), πρὸς καθορισμὸν τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἄστρον καὶ τῆς ἀστρολογίας (μὲ τὰ ἐξαιρετὰ ἀναιρετικὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Νεμεσίου), πρὸς καθορισμὸν τῶν εὐχῶν, τῶν μαντειῶν, τοῦ «ἐφ' ἡμῖν» καὶ τοῦ ἐνδεχομένου, τῆς Κοινωνίας καὶ Εἰμαρμένης, τῶν κατὰ φύσιν ἰδιοτήτων καὶ «καθ' ὑπόθεσιν» καὶ τὸ ὠραῖον κεφάλαιον ὁποῖος ὁ «νέος» ἄνθρωπος κατὰ Νεμέσιον (ὅπου ἀναφέρονται συσχετισμοὶ πρὸς ἀντιλήψεις ἐξενεχθείσας ὑπὸ ποικίλων συγγραφέων καὶ παρατηρήσεις νεωτέρων σχολιαστῶν). Ὁ τρόπος τῆς ἐξετάσεως μαρτυρεῖ τὴν πλήρη ἐνημέρωσιν τοῦ συγγρ. ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς διεθνοῦς βιβλιογραφίας.

Ἐν παραρτήματι παρατίθενται παράλληλα χωρία ἐμπεριέχοντα ὁμοίας ἐκφράσεις 1) Νεμεσίου καὶ Ἀλεξ. Ἀφροδισέως 2) Νεμεσίου καὶ Ὀριγένους καὶ 3) Νεμεσίου καὶ Εὐσεβίου (σελ. 133—147), ἐξ ὧν καταφαίνεται ὅτι ὁ Νεμέσιος κατεῖχε πλήρως τὰς ἀπόψεις τῶν κυριωτέρων ἐκπροσώπων πού ἐξέφρασαν τὴν κίνησιν τῶν ἰδεῶν εἰς τὸν Ἑλληνικὸν χῶρον δι' ἑλληνικοῦ λόγου. Τὸ βιβλίον κλείεται μὲ πλουσιώτατον πίνακα κυρίων ὀνομάτων, ὄρων καὶ πραγμάτων.

Εἶναι ἄξιος πολλῶν ἐπαίνων ὁ συγγραφεὺς διὰ τὴν κοπιώδη καὶ ἐπιτυχεῖ ἐρευνητικὴν πορείαν του εἰς τὸ δυσχερὲς ἔδαφος τῆς μετακλασικῆς καὶ χριστιανικῆς μας γραμματείας κατὰ τὸ ὅποιον μετεσχηματίσθησαν αἱ ἔθνικα ἰδέαι, ἐνεπλουτίσθησαν ὑπὸ τοῦ χριστιανικοῦ πνεύματος, καὶ μετεμορφώθησαν εἰς Ἑλληνοχριστιανικὰς, αὐτὰς πού ἐστεροποιήθησαν εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ μετεδόθησαν εἰς τὸν νεώτερον Ἑλληνισμὸν καὶ τὴν Δύσιν. Κατέδειξεν ὅτι ἔχει παρακολουθῆαι ἀποτελεσματικῶς τὴν ἐξέλιξιν τῶν περὶ ἀνθρώπου καὶ τῆς μοίρας του ἰδεῶν ἀπὸ τοῦ Θαλοῦ καὶ τῶν Σωκρατικῶν, τῶν Στωϊκῶν καὶ τῶν Νεοπλατωνικῶν μέχρι τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τῶν κυριωτέρων μεγάλων του ἐκπροσώπων τῶν τεσσάρων πρώτων χριστιανικῶν ἑκατονταετηρίδων.

ΙΑΝ. Κ. ΓΕΩΡΓΟΥΝΤΖΟΣ

* *

AL. GRAUR, **Dictionar de cuvinte călătore.** Editura Albaros.

Ὁ Ρουμάνος ἀκαδημαϊκὸς καὶ γλωσσολόγος Ἀλέξανδρος Γκράουρ ἀνέλαβε καὶ ἔφερεν εἰς πέρας τὴν σύνταξιν ἐνὸς λεξικοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Λεξικὸν ταξιδιαρικῶν λέξεων». Τὸ ἔργον ἐξεδόθη εἰς τὸ Βουκουρέστι τὸ 1978. Ἀριθμεῖ 232 σελίδας καὶ περιέχει 1335 λήμματα.

Πρόθεσις τοῦ συγγραφέως εἶναι νὰ καταδείξη τὴν ἰκανότητα ὠρισμένων λέξεων νὰ περνοῦν ἀπὸ τοῦ στόματος ἐνὸς λαοῦ εἰς τὸ στόμα τοῦ ἄλλου καὶ νὰ μᾶς ἀναγάγῃ εἰς τὴν ἀρχικὴν γλώσσαν ἐκάστης λέξεως.

Τὸ λεξικὸν τοῦτο παρουσιάζει ἰδιαιτερόν ἐνδιαφέρον δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας διὰ τὴν πρωτοτυπίαν του καὶ διὰ τὸ γεγονός ὅτι περιέχει πλείστας λέξεις ἑλληνικῆς προελεύσεως (ποσοστὸν 27⁰/10 τοῦ συνόλου τῶν λημμάτων).

Εἰς τὴν εἰσαγωγὴν ὁ συγγραφεὺς παρουσιάζει τοὺς λόγους οἱ ὅποιοι συντελοῦν εἰς τὴν ἐμφάνισιν καὶ τὴν διάδοσιν τῶν λέξεων αὐτῶν.

Ἡ πρώτη διαπίστωσις τοῦ κ. Γκράουρ εἶναι ὅτι σήμερον ἡ μεταβολὴ τῆς δομῆς τοῦ λεξιλογίου μιᾶς γλώσσης συντελεῖται βραδύτερον ἀπ' ὅ,τι εἰς τὸ παρελθόν. Τοῦτο ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι παλαιότερον ἀπ' ἐνὸς μὲν αἱ μετακινήσεις ὀλοκλήρων ξενογλώσσων πληθυσμῶν ἦσαν συχνότεραι, ἀπ' ἐτέρου δὲ ἡ σχολικὴ παιδεία ἀπουσίαζε, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἐπέτρεπε τὴν ἀνεξέλεγκτον μεταβολὴν τοῦ λεξιλογίου τῆς ἐθνικῆς γλώσσης ἐνὸς λαοῦ.

Οἱ κανόνες μιᾶς γλώσσης διατηροῦν τὴν σύνταξιν, τὴν μορφήν καὶ τὴν προφορὰν τῆς, εἰς τὸ λεξιλόγιον ὅμως δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδον ὠρισμένων ξένων λέξεων. Οὕτω ὁ συγγραφεὺς συνέταξε πίνακα παλαιῶν καὶ νέων συνωνύμων ὠρισμένων ἐννοιῶν καὶ μὲ βάσιν τοῦτον ἠρώτησεν ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ, διὰ νὰ διαπιστώσῃ ἂν αἱ παλαιαὶ λέξεις εἶναι κατανοηταὶ εἰς τὸ εὐρὺ κοινόν. Διεπίστωσε δὲ ὅτι ἓνα μεγάλο ποσοστὸν λέξεων ἦτο ἄγνωστον πλέον εἰς τὸν λαόν.

Αἱ λεξιλογικαὶ μεταβολαί, κατὰ τὸν συγγραφέα, βαίνουν παραλλήλως πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῆς κοινωνίας. Ὑπάρχουν ἀντικείμενα ποῦ προηγουμένως ἦσαν ἄγνωστα καὶ τώρα γίνονται γνωστὰ εἰς τὸν κόσμον μὲ τὴν ἀρχικὴν τῶν πάντοτε σημασίαν, π.χ. grape - fruit, izotopi κλπ. Ἡ Ρουμανικὴ γλώσσα παρ' ὅλον ποῦ ἐδέχθη μέγαν ἀριθμὸν ξένων λέξεων, ἐν τούτοις διετήρησε τὴν λατινικὴν δομὴν αὐτῆς. Οὕτω τὰ λατινικὰ στοιχεῖα ἀνέρχονται, κατὰ τὸν κ. Γκράουρ, εἰς τὸ 60% τοῦ ὅλου λεξιλογίου.

Ἐκ τῶν ξένων γλωσσῶν ποῦ ἐδάνεισαν λέξεις εἰς τὴν Ρουμανικὴν ὁ κ. Γκράουρ θεωρεῖ χαρακτηριστικὴν τὴν περίπτωσιν τῆς Τουρκικῆς. Αἱ λέξεις ἐκ τῆς γλώσσης ταύτης δὲν εἰσῆλθον ἄμεσα εἰς τὴν Ρουμανικὴν, ἀλλὰ μέσω τῆς Ἑλληνικῆς, Βουλγαρικῆς καὶ Σερβικῆς. Τοῦτο ἐξηγεῖται καὶ ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ Τοῦρκοι δὲν ἐγκατεστάθησαν ποτὲ εἰς τὴν Ρουμανίαν, ὅπως π.χ. εἰς τὴν Βουλγαρίαν κ.ἀ. Ἀλλὰ καὶ αἱ δάνειαι λέξεις ἐκ τῆς Τουρκικῆς δὲν εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου τουρκικῆς ἀρχῆς.

Περαιτέρω ὁ συγγραφεὺς διερωτᾶται τί συμβαίνει μὲ τὰς γαλλικῆς προελεύσεως λέξεις. Ἡ ἀπάντησίς του εἶναι ὅτι περίπου ἑκατὸν τοῖς ἑκατὸν τῶν λέξεων αὐτῶν εἶναι ἔμμεσα δάνεια ἀπὸ διαφόρους ἄλλας γλώσσας. Τὸ αὐτὸ παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς καὶ διὰ τὰ γαλλικὰ δάνεια τῆς Ἀγγλικῆς. Οὕτω καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι «δανείζονται λέξεις δάνειαι» (τίτλος ἀρθροῦ τοῦ συγγραφέως εἰς *Probleme de lingvistică generală*, vol. VI, 1974). Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐρμηνευθῇ, κατὰ τὸν κ. Γκράουρ : Οἱ ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ περίπου ἐπίπεδον πολιτισμοῦ ἔχουν ἀνάγκην καὶ τῶν αὐτῶν περιπίου ἐννοιῶν. Τὰ ἀντικείμενα ὅμως ποῦ αἱ λέξεις σημαίνουν δὲν γίνονται συνήθως ἄμεσα γνωστὰ ἀπὸ τὴν ἀρχικὴν τῶν πηγὴν ἀλλὰ μέσω ἄλλων λαῶν. Ὅθεν καὶ τὸ συμπέρασμα ποῦ ἐξήχθη διὰ τὴν περίπτωσιν τῶν δανείων ἐκ τῆς Τουρκικῆς ἦτο ὀρθόν.

Αἱ λέξεις κατὰ τὴν πορείαν τῶν ὑφίστανται ὠρισμένας διαφοροποιήσεις τῆς ἀρχικῆς τῶν μορφῆς καὶ σημασίας. Τοῦτο συνέβαινε παλαιότερον ὅποτε αἱ λέξεις διήρχοντο μὲ ἀργὸν ρυθμὸν ἀπὸ τῆς μιᾶς γλώσσης εἰς τὴν ἄλλην. Τὰ μέσα ὅμως ἐπικοινωνίας τῆς συγχρόνου ἐποχῆς καθιστοῦν εὐκόλον τὴν μετάδοσιν ἐνὸς ὅρου, ποῦ ἐμφανιζόμενος εἰς ἓν σημεῖον τῆς ὑδρογείου ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ ταχέως γνωστὸς καὶ νὰ υἱοθετηθῇ ὑπὸ τῆς πλειονότητος τῶν γλωσσῶν. Σήμερον ἡ λέξις ποῦ «ταξιδεύει» ἔχει μεγαλυτέραν πιθανότητα νὰ διατηρήσῃ τὴν ἀρχικὴν τῆς μορφήν καὶ σημασίαν καὶ οὕτω νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ παρατηρούμενον ἐπὶ τῶν ἡμερῶν

μας φαινόμενον τῆς ὄλονεν καὶ περισσότερον ἐνοποιήσεως τοῦ λεξιλογίου τῆς ἀνθρωπότητος.

Ἐναμφιβόλως αἱ πλεόν «ταξιδιάρικαι» λέξεις εἶναι ἐκεῖναι ποῦ ἀναφέρονται εἰς χαρακτηριστικὰς ἐννοίας καὶ ἀντικείμενα ὀρισμένων χωρῶν, ὅπως π.χ. αἱ λέξεις χαρὰκι καὶ κιμονὸ τῆς Ἰαπωνικῆς. Αἱ τοιαῦται δὲ λέξεις φθάνουν πάντοτε μὲσφ ἄλλων γλωσσῶν.

Τὰ λήμματα, ὑπὸ τὴν ρουμανικὴν τῶν μορφῶν καὶ ἀριθμημένα κατ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν, ἔχουν γραφῆ κατ' ἀλφαβητικὴν σειρὰν. Ἀμέσως μετὰ τὸ λῆμμα παρατίθεται ἡ ἀρχικὴ πηγὴ τῆς λέξεως καὶ ἀκολουθοῦν αἱ «γλώσσαι-σταθμοὶ» μετελευταίαν ἐκείνην ἐκ τῆς ὁποίας ἡ Ρουμανικὴ ἀμεσα παρέλαβε τὴν λέξιν. Εἰς τὸ τέλος τοῦ λεξικοῦ παρατίθενται πίνακες λέξεων κοθ' ὁμάδας γλωσσῶν. Οὕτω ἡ λέξις κρύπτη, λόγου χάριν, εἰς τὸ κύριον μέρος γράφεται ὑπὸ τὸν τύπον : 515 grotă καὶ εἰς τὸν πίνακα λέξεων : krypte 515.

Θὰ ἤμποροῦσε, τονίζει ὁ συγγραφεὺς, νὰ γράψῃ κανεὶς τὴν περαιτέρω πορείαν μιᾶς ταξιδιάρικης λέξεως, ἀλλὰ ὁ ἴδιος ἔθεσεν ὡς ὄριον τὴν Ρουμανικὴν γλῶσσαν.

Ἐν συνεχείᾳ παρατίθενται μερικαὶ λέξεις ρουμανικῆς ἀρχῆς, καθόσον καὶ ἡ Ρουμανικὴ ἔδωκεν τοιαύτας λέξεις. Ἡ λέξις π.χ. brinză «τυρὸς» ποῦ πιθανώτατα προέρχεται ἀπὸ τὸ δακογετικὸν ὑπόστρωμα καὶ υἱοθετήθη ὑπὸ τῶν Σλάβων καὶ τῶν Γερμανῶν, ποῦ τὴν λέγουν διαλεκτικῶς Brinse καὶ Brimsekäse. Τὴν λέξιν αὐτὴν ἐπισημαίνει καὶ εἰς τὸ Ἑλβετικὸν τοπωνύμιον Brienz, καθὼς καὶ εἰς τὴν brousse «τυρὸς ἀγελάδος» εἰς διάλεκτον τῆς Ν. Γαλλίας. Ἡ ἐν λόγῳ λέξις, σημειώνομε, πὼς ὑπάρχει καὶ εἰς τὰ ἰδιώματα Ἡπείρου, Αἰτωλοακαρνανίας, Ἑπτανήσων καὶ Πελοποννήσου ὑπὸ τὸν τύπον πρέντζα «ξυνὴ μυζήθρα, τουλουμοτύρι, κλωτσοτύρι». Παράγωγος αὐτῆς λέξις εἶναι καὶ τὸ πρεντζάσκι «ἀσκὸς διὰ πρέντζα». Εἰς τὴν Ἰταλικὴν ἀνεύρομεν καὶ τὸν τύπον sbrinzo «εἶδος ἐλβετικοῦ τυροῦ ἐκ τῆς πόλεως Brienz τοῦ Καντονίου τῆς Βέρνης». Τὴν λέξιν αὐτὴν ἐπεσημάναμε προσέτι εἰς τὴν Ἀλβανικὴν καὶ τὴν Ἀρωμουνικὴν.

Εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ E. Berneker, Slavisches etymologisches Wörterbuch, ποῦ δέχεται τὴν λέξιν brinză ὡς σλαβικῆς ἀρχῆς, περιλαμβάνεται ὡς τοιαύτη καὶ ἡ λέξις bukáta, ποῦ ὁ συγγραφεὺς θεωρεῖ ρουμανικὴν. Ἀνάγει μετὰ τὴν λέξιν crea-ciun «Χριστοῦγεννα» εἰς τὴν λατινικὴν creatio. Ἀπὸ τὴν Ρουμανικὴν τὴν ἐδανείσθησαν ὅλαι αἱ Σλαβικαὶ γλώσσαι, καθὼς καὶ ἡ Οὐγγρικὴ. Εἰς τὸ ἰδίωμα τῆς Ναιούσης ἀνεύρομεν τὸν τύπον καρτσιούνους «ζύλα πρὸς ἀπὴν τῆς πυρᾶς τῶν Χριστοῦ γέννων». Εἰς ἐγκυκλοπαιδείας δυτικοευρωπαϊκῶν χωρῶν ὁ συγγραφεὺς ἀνεῦρε καὶ τὰς ρουμανικῆς προελεύσεως λέξεις colindă «κάλανδα» καὶ doină «εἶδος ἄσματος». Τὰς δύο αὐτάς λέξεις συναντῶμε καὶ εἰς ἰδιώματα τοῦ βορειο-ελλαδικοῦ χώρου. Ἀλλὰ καὶ προσφάτως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ φεστιβάλ νεότητος εἰς τὸ Βουκουρέστι οἱ συμμετασχόντες διέδωσαν ἀνά τὸν κόσμον τὴν ρουμανικὴν λέξιν perenita «εἶδος χοροῦ».

Τέλος ὁ κ. Γκράουρ κάμνει τὴν διαπίστωσιν ὅτι, εἰς ἀντίθεσιν μετὰ τὸ παρελθόν, ἡ προσοχὴ διαφόρων γλωσσολόγων στρέφεται ἤδη πρὸς τὴν κατεύθυνσιν τῶν λέξεων ἐκείνων ποῦ ἡ Ρουμανικὴ ἐδάνεισεν εἰς τὰς γλώσσας τῶν ὁμόρων λαῶν καὶ παραθέτει τὴν σχετικὴν βιβλιογραφίαν.

Πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ ἐτυμολογήσῃ τὰς διαφόρους λέξεις ὁ συγγραφεὺς εὔρεν πολὺτιμον βοήθειαν εἰς τὰ ἀκόλουθα ἔργα : Karl Lokotsch : Etymologisches Wörterbuch der amerikanischen Wörter im Deutschen, Heidelberg, 1926 καὶ τοῦ ἰδίου τό : Etymologisches Wörterbuch der Europäischen Ursprungs, Heidelberg, 1927. Albert Dauzat, Jean Dubois, Henri Mitterand : Nouveau dictionnaire étymologique et historique, Paris, 1964, καὶ Lajos

Tamas, Etymologisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im Rumänischen, Budapest, 1966.

Ἀπὸ τὸ σύνολον τῶν γλωσσῶν ποὺ ἐδάνεισαν «ταξιδιάρικες» λέξεις ἡ Ἑλληνικὴ εὐλόγως μᾶς ἀπησχόλησεν ἰδιαιτέρως. Οὕτω ἡ γλῶσσα μας ἐδάνεισε συνολικὰ περὶ τὰς 346 τοιαύτας λέξεις εἰς τὴν Ρουμανικὴν, ἐκ τῶν ὁποίων 259 ἡ Ἀρχαιο-ελληνικὴ, 8 ἡ Μεσαιωνικὴ καὶ 79 ἡ Νεωτέρα. Ἐκ τῶν δανείων τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς 131 λέξεις εἶναι ἐλληνικοῦ ἐτύμου καὶ 37 παράγωγα τῶν πρώτων, 22 λέξεις προέρχονται ἐκ τῆς Ἑβραϊκῆς, 13 ἐκ τῆς Αἰγυπτιακῆς, 2 ἐκ τῆς Ἀραμαϊκῆς, 2 ἐκ τῆς Σκυθικῆς καὶ ἀνὰ 1 ἐκ τῆς Αἰθιοπικῆς, Συριακῆς, Κοπτικῆς καὶ Ἰνδικῆς με ἐνδιάμεσον γλῶσσαν, ἐννοεῖται, τὴν Ἑλληνικὴν. Ἡ Ἑλληνικὴ κατὰ τὴν μεσαιωνικὴν αὐτῆς φάσιν ἐδάνεισε 2 λέξεις ἐλληνικῆς ἀρχῆς, 3 λατινικῆς, 2 ἀραβικῆς καὶ 1 ἑβραϊκῆς ἀρχῆς. Κατὰ τὴν νεωτέραν τῆς φάσιν ἡ γλῶσσα μας ἐδάνεισεν εἰς τὴν Ρουμανικὴν 9 λέξεις ἐλληνικῆς ἀρχῆς, 18 ἀραβικῆς, 15 περσικῆς, 12 λατινικῆς, 6 τουρκικῆς, 2 ἑβραϊκῆς ἀρχῆς κλπ.

Διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν δανείων ἐλληνικῶν λέξεων εἰς τὸ ρουμανικὸν λεξιλόγιον ἔχομε νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἀπὸ προσωπικὴν ἔρευνάν μας εἰς τὸ Dictionarul explicativ al limbii române, București, 1975 ἀνεύρομεν περὶ τὰς 10.450 τοιαύτας λέξεις ἐπὶ συνόλου 56.568 λέξεων. Ἐκ τῶν λέξεων αὐτῶν ἄλλαι μὲν εἶναι πρωταρχικῶς ἐλληνικαί, ἄλλαι δὲ ἐποιήθησαν ἀπὸ γλωσσικὸν ὑλικὸν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς.

Ἡ προέλευσις τῶν λέξεων αὐτῶν διὰ μέσου τῶν διαφορῶν γλωσσῶν κατὰ ποσοστιαίαν σειρὰν ἔχει ὡς ἀκολούθως :

Διὰ τῆς Γαλλικῆς	7441
Πεποιημέναι λέξεις ὑπὸ τῆς Ρουμανικῆς	14† 6
Διὰ τῶν ἄλλων γλωσσῶν (Λατιν. Σλαβ. Ἱταλ. κλπ.	793
Ἄμεσα δάνεια ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς	689
Λέξεις φερόμεναι ὡς ἀγνώστου ἐτύμου	61

Παραθέτομεν κατωτέρω δειγματοληπτικῶς μερικὰς χαρακτηριστικὰς περιπτώσεις ἐλληνικῶν «ταξιδιάρικων» λέξεων εἰς τὴν Ρουμανικὴν :

Cabaret : ἑλλήν. kamara «θόλος, θολωτὴ αἴθουσα» (ἐκ τῆς Νεοελληνικῆς τὸ ρουμανικὸν cămară) > λατιν. camera > γαλλ. εἰς διαλέκτους ὑποκοριστικῶς cambrette «καμαρούλα» > ὀλλαν. cabret > γαλλ. cabaret.

Camarad : ἑλλήν. kamara > λατιν. camera > ἰσπαν. παράγωγον camarada «σύντροφος τοῦ αὐτοῦ δωματίου» > γαλλ. camarade.

Camarilă : ἑλλήν. kamara > λατιν. camera > ἰσπαν. παρήχθη camarilla «ἰδιαιτέρο γραφεῖο τοῦ βασιλέως, μυστικὸ συμβούλιο» > γαλλ. camarilla.

Comoară : ἑλλήν. kamara > λατιν. camera > παλ. σλαβ. komora «κελᾶρι».

Șambelan : ἑλλήν. kamara > λατιν. camera > παλ. γερμ. παράγωγο *camerling > παλ. γαλλ. chamberlen > γαλλ. chambellan.

etună : ἑλλήν. typhos «καπνὸς» > λατιν. *extufare > γαλλ. etuver «βγάζω ἀτμούς», παράγωγον étuve «κλίβανος».

izbă : ἑλλήν. typhos > λατιν. *extubare > γερμ. Stube «αἴθουσα θερμαινόμενη, λουτρόν, δωμάτιον γενικῶς» > παλ. σλαβ. istuba > ρωσσ. izba «καλύβη». Ἡ λέξις ἴσμπα σημειώνεται καὶ εἰς ἰδιώματα τοῦ βορείου ελλαδικοῦ χώρου.

sobă : ἑλλήν. typhos > λατιν. *extufare > γερμ. Stube > οὐγγρ. szoba «κάμαρη» καὶ «σόμπα».

stufat : ἑλλην. typhos > λατιν. *extufare > ἰταλ. μετοχή stufato > ν. ἑλλην. stufato (στουφάδο).

gir : ἑλλην. gyros > λατιν. gyrus > ἰταλ. giro. Ἔμμεσα ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἔχομε τὸ jur «γύρω».

gondolā : ἑλλην. kondy «ὄνομα δοχείου διὰ πόσιν», λέξις ἀγνώστου ἀρχικῆς προσελύσεως > βενετικὸ παράγωγο gondola «εἶδος βάρκας» > γαλλ. gondole.

inger : σανσκρι. angirah «θεία ὑπαρξίς» > ἑλλην. angelos > λατιν. angelus.

Σημ. Ἡ λέξις ἄγγελος εἶναι δύσκολον νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ ἀρχ. ἰνδ. āngirah - Βλ. H. Frisk, Etym. Wört. der Griechischen. Ἴσως ἔχει σχέσιν μὲ τὸ μυκην. a-ke ro.

litru : ἑλλην. litra (ἐκ μεσογειακοῦ ὑποστρώματος) > λατιν. litra > γαλλ. litre.

olmaz : ἑλλην. adamas (ἀ + δαμάω) > ἀραβ. almas > τουρκ. almas > ρωσσ.almaz.

sanhedrin : ἑλλην. synedrion > ἀραμαϊκ. sanhedrin > γαλλ. sahédrin.

santal : σανσκρι. candana «εἶδος δένδρου» > περσ. čāndal > ἀραβ. šandal > ἑλλην. santalon > γαλλ. santal.

stop : ἑλλην. styppe > λατιν. *stuppa (βλ. stoppa) > ἰταλ. stoppare > ἀγγλ. stop «φράσσω τὸν δρόμον» > γαλλ. stop.

toxic : ἑλλην. toxon (δάνειον ἐκ τῆς Σκυθικῆς), παράγωγον toxicos «δηλητηριώδης», διότι συχνὰ τὰ βέλη ἐδηλητηριάζοντο > λατιν. toxicus > γαλλ. toxique. Ἡ λέξις τόξον θεωρεῖται ἱρανικῆς (σκυθικῆς) ἀρχῆς. Μερικοὶ ὅμως γλωσσολόγοι (A. Heubeck) ἀμφισβητοῦν τὴν ἐτυμολογίαν αὐτὴν λόγῳ τῆς ἐμφανίσεως τῆς λέξεως ἤδη εἰς τὴν μυκηναϊκὴν Ἑλληνικὴν: to-ko-so-ta «τοξότης».

galerā ; ἀραβ. hālīja > ἑλλην. βυζαντινὸν galia > ἰταλ. galea > καταλαν. galera > γαλλ. galère.

polatā : τοπικῶς εἰς τὴν ρουμν. «ἰποθήκη», λατιν. palatium > ἑλλην. βυζαντινὸν palati > παλ. ρωσσ. polata «οἰκία».

lāmiie : περσ. limun > ν. ἑλλην. lemoni.

parip : τοπικῶς «νεαρὸς ἵππος» ν. ἑλλην. parippos (παρα- + ἵππος) > σερβοκρ. parip > οὐγγρ. paripa. Ἡ λέξις αὐτὴ ὑπὸ τὸν τύπον παρίππι διασώζεται ὡς ἀρχαῖσμός εἰς Ἀθήνας καὶ Εὐβοίαν. Βλ. λ. εἰς N. Andriotis, Lexicon der Archaismen in neugriechischen Dialekten, Wien, 1974.

pita : τουρκ. pite «πεπλατυσμένος ἄρτος» > ν. ἑλλην. pita > βουλγ. pita. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἔχομε νὰ παρατηρήσωμεν πὼς ἡ ἐτυμολόγησις δὲν εἶναι ὀρθή. Κατὰ τὸ ἐτυμολογικὸν λεξικὸν τοῦ N. Ἀνδριώτη: μεσν. πίτα < ἰταλ. pitta < λατιν. picta < ἑλλην. πηκτῆ.

Τὸ λεξικὸν τοῦτο, πυκνογραμμέρον καὶ διεξοδικόν, σημειώνει μίαν ἀξιοσημείωτον συμβολὴν εἰς τὸν χῶρον τῆς λεξικογραφίας. Πρόκειται περὶ ἔργου πρωτοτύπου, τὸ ὁποῖον θὰ ἀποτελῇ πολὺ τιμὸν βοήθημα εἰς κάθε ἐτυμολογικὴν προσπάθειαν.